

interes economic<sup>33</sup>, societățile cooperative<sup>34</sup>, organizațiile cooperatiste<sup>35</sup>, societățile europene, grupurile europene de interes economic<sup>36</sup>.

În alte state, participanții de drept intern la raporturile de comerț internațional sunt comercianții persoane fizice și entitățile colective. Activitatea lor se desfășoară în condițiile legii și în limitele actelor constitutive.

Subiectele de drept internațional sunt statele și organizațiile internaționale guvernamentale. În sistemul subiectelor de drept internațional, prerogativele statelor și organizațiilor internaționale guvernamentale sunt de natură diferită. Statele sunt subiecte originare, care au capacitatea de a fi titulare de drepturi și obligații internaționale. Personalitatea internațională a statelor rezultă din esența lor de entități suverane. Statele au aptitudinea de a crea și apăra normele dreptului internațional.

Organizațiile internaționale guvernamentale sunt subiecte derivate ale ordinii juridice internaționale. Organizațiile interguvernamentale sunt create prin acordul statelor membre. Personalitatea de drept internațional a organizațiilor interguvernamentale decurge din actele lor de constituire. În absența suveranității asupra teritoriului și populației, organizațiile interguvernamentale nu prezintă trăsăturile caracteristice ale statelor.

---

<sup>33</sup> A se vedea Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și a mediului de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, cu modificările ulterioare.

<sup>34</sup> A se vedea Legea nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperăției, publicată în M.Of. nr. 172 din 28 februarie 2005.

<sup>35</sup> A se vedea Legea cooperăției agricole nr. 566/2004 cu modificările ulterioare; OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, publicată în M.Of. nr. 1027 din 27 decembrie 2006.

<sup>36</sup> St.D. Cârpenaru, *Tratat de drept comercial român. Conform noului Cod Civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 19.

## V.2. Calitatea de subiecte ale raporturilor juridice de comerț internațional

Participanții la activitatea de comerț internațional au aptitudinea de a avea drepturi și obligații. În calitate de subiecte ale raporturilor de drept al comerțului internațional, ei beneficiază de capacitatea de a exercita operațiuni de comerț internațional. În cadrul participanților la comerțul internațional, o poziție distinctă prezintă statele și organizațiile interguvernamentale.

**Statele.** Statul posedă totalitatea drepturilor și obligațiilor cu caracter internațional. Complexitatea personalității sale juridice se manifestă prin raporturi externe de natură diferită. În raporturile juridice internaționale, statul acționează ca putere suverană (*de jure imperii*). Actele încheiate de stat ca titular de suveranitate vor beneficia de imunitate de jurisdicție și de executare. Dacă celălalt participant este o altă entitate suverană sau o organizație internațională, statul apare ca subiect de drept internațional. În această calitate, acesta stabilește condiția juridică a celorlalte subiecte de drept și participă la realizarea convențiilor internaționale.

Când cealaltă parte este o persoană fizică sau juridică străină, statul apare ca subiect de drept constituțional, administrativ, financiar-valutar sau vamal. Aceste raporturi intervin în legătură cu aplicarea politicii comerciale, controlul exportului și importului, regimul investițiilor străine, instituirea unui regim vamal care să asigure o balanță comercială activă.

În raporturile de comerț internațional, statul acționează ca subiect de drept privat (*de jure gestionis*). Actele încheiate de stat ca titular al patrimoniului propriu sunt supuse regulilor dreptului comerțului internațional.

Fiecare stat are dreptul să participe la comerțul internațional și la alte forme de cooperare economică, fiind liber să aleagă modalitățile de organizare a relațiilor economice

externe. Datorită însușirii sale de titular al puterii suverane, statul intervine în raporturile de comerț internațional ca persoană juridică *sui generis*.

În dreptul român, calitatea de persoană juridică a statului este prevăzută de Codul civil. Conform dispozițiilor art. 191, statul are calitatea de persoană juridică de drept public. Cu toate acestea, statului nu-i sunt aplicabile dispozițiile de drept comun referitoare la persoanele juridice.

Deși nu are calitatea de comerciant, în raporturile de comerț internațional, statul român poate participa nemijlocit, în nume propriu, ca titular de drepturi și obligații. În aceste cazuri, destul de rare, statul, potrivit art. 223 alin. (1) C. civil român, acționează prin Ministerul Finanțelor Publice, dacă prin lege nu se stabilește un alt organ. Ministerul Finanțelor Publice apare ca reprezentant al statului, și nu ca organ central al administrației de stat, cu personalitate de sine stătătoare.

În raporturile de cooperare economică și tehnico-științifică internațională, statul se implică într-o dublă calitate: de titular de suveranitate și de subiect de drept privat. Obligațiile asumate privesc subvenționarea de investiții din străinătate, garantarea de credite în vederea realizării unor investiții sau garantarea investițiilor străine realizate pe teritoriul nostru.

În majoritatea cazurilor, raporturile de comerț internațional la care participă statul au caracter contractual. Aceste raporturi se pot încheia sub două forme, și anume: acorduri internaționale, cum sunt acordurile de cooperare financiară și de asistență financiară nerambursabilă, și contracte propriu-zise, cum ar fi contractele de concesiune sau de închiriere privind bunuri sau servicii care aparțin proprietății publice.

Alte domenii în care statul participă la raporturile de comerț internațional privesc contractarea de împrumuturi externe, emisiunea de titluri în valută pe piețele financiare,

afectarea de fonduri pentru stimularea activității de comerț exterior și asigurarea creditelor de export-import.

În litigiile care rezultă din raporturile de comerț internațional, statul are capacitatea de a fi parte. Pentru soluționarea litigiilor internaționale poate fi desemnată o instanță judecătorească sau arbitrală.

### ***Organizațiile interguvernamentale***

Organizațiile internaționale guvernamentale au capacitatea de a fi titulare de drepturi și obligații internaționale, necesare îndeplinirii funcțiilor și realizării scopurilor pentru care au fost create. Stabilirea capacității juridice a organizațiilor interguvernamentale implică analiza actelor de constituire și a activităților desfășurate. Dacă organizațiile interguvernamentale au calitatea de subiect de drept internațional, ele acționează ca entități distincte de membrii lor, dar numai în domeniile în care au fost investite cu anumite funcții. Capacitatea juridică a organizațiilor interguvernamentale este limitată și are un conținut variabil.

Totuși, organizațiile interguvernamentale au o capacitate juridică internațională și o capacitate de drept intern. Pe teritoriile statelor membre, capacitatea recunoscută unei organizații interguvernamentale asigură condițiile materiale pentru realizarea obiectivelor sale. În acest context, capacitatea internațională are un rol esențial.

### **V.3. Comercianții persoane fizice**

În concepția actuală, a Noului Cod Civil, la raporturile juridice de drept civil, implicit de drept comercial, participă profesioniști și alte subiecte de drept. Prin Noul Cod Civil se elimină noțiunea de comerciant, se elimină distincția dintre comercianți și necomercianți, și se introduce noțiunea de

*profesionist*, noțiune considerată de autorii Noului Cod Civil ca fiind una integratoare.

În această concepție, conținutul integrator al noțiunii de profesionist ar fi indicat explicit în art. 8 alin.1 din Legea nr.71/2008 prin care se stabilește faptul că, noțiunea de "profesionist" prevăzută la art. 3 din Codul civil include categoriile de comerciant, întreprinzător, operator economic, precum și orice alte persoane autorizate să desfășoare activități economice sau profesionale, astfel cum aceste noțiuni sunt prevăzute de lege, la data intrării în vigoare a Codului civil.

Pe această linie, la data intrării în vigoare a Noului Cod Civil, termenii și expresiile din legislația civilă și comercială în vigoare se înlocuiesc cu termenii și expresiile corespondente din Codul civil. Drept urmare, de la data intrării în vigoare a Noului Cod Civil, noțiunea de comerciant, în sensul art.7 din codul comercial, este înlocuită cu cea de profesionist<sup>37</sup>.

Cu toate acestea, noțiunea de profesionist este o noțiune generală ce include în ea atât pe profesioniștii ce exploatează o întreprindere economică, cât și o întreprindere neeconomică și, pentru acest motiv, trebuie stabilite criteriile distincției necesare dintre profesioniștii.

Suntem în situația în care Codul civil nu face această distincție necesară între profesioniștii comercianți și profesioniștii necomercianți, deși, ea există și este realizată indirect de legile comerciale speciale și, mai ales, ea prezintă un interes practic.

Există și opinii potrivit cărora, distincția între profesioniștii comercianți și necomercianți nu este adecvată sau necesară însă, legiurile trebuie deslușite, explicate, interpretate, astfel încât aplicarea lor să fie clară și utilă vieții sociale și economice.

---

<sup>37</sup> A se vedea art. 7 din legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Codului Civil.

Ori, este fără îndoială faptul că, la activitatea economică participă numai o parte din categoria generală a profesioniștilor reglementați în Noul Cod Civil.

Plecând de la aceste premise: reglementarea generală a profesioniștilor realizată prin Noul Cod Civil, ce reprezintă dreptul comun în materia profesioniștilor, și existența dispozițiilor speciale din materiile ce reglementează activitatea economică, inclusiv în materia persoanelor ce pot desfășura activitate economică, statutul acestora și obligațiilor lor profesionale, este necesară relevarea celor două categorii de profesioniști: profesioniști comercianți și profesioniști necomercianți, ambele specii făcând parte din categoria de gen a profesioniștilor ce beneficiază de un regim de drept comun acordat de Noul Cod Civil.

Până la intrarea în vigoare a Noului Cod Civil fundamental, criteriul de determinare a comercialității actelor și faptelor încheiate respectiv, săvârșite de comercianți și al stabilirii calității de comerciant al persoanelor fizice, era asigurat de prevederile art.3 din Codul Comercial, prin care se reglementau faptele de comerț.

Prin abrogarea art.3 din Codul Comercial, acest criteriu dispare, iar locul sau este luat de conceptul de întreprindere cu scop lucrativ, de activitate economică. Aceasta deoarece, pentru materia dreptului comercial ne interesează acei profesioniști ce desfășoară activitate economică în exploatarea unei întreprinderi.

Noul Cod Civil utilizează ca un criteriu de determinare a statutului de profesionist al unei persoane fizice sau juridice, criteriul exploatării unei întreprinderi: "sunt considerați profesioniști toți cei care exploatează o întreprindere"<sup>38</sup>. Și în privința noțiunii de întreprindere Noul Cod Civil preferă utilizarea exclusivă a noțiunii generale, de gen, fără nicio distincție între tipurile de întreprinderi.

---

<sup>38</sup> Pentru detalii, a se vedea art. 3 Cod Civil român.

Astfel, în temeiul Noului Cod Civil, constituie exploatarea întreprinderii exercitarea sistematică, de către una sau mai multe persoane, a unei activități organizate ce constă în producerea, administrarea ori înstrăinarea de bunuri sau în prestarea de servicii, indiferent dacă are sau nu, un scop lucrativ (art.3 alin.3 din NCC).

În mod evident, în sfera de interes a dreptului comercial nu intră toți profesioniștii, ci numai aceia ce desfășoară o activitate economică, mai precis acei profesioniști ce exploatează o întreprindere economică respectiv, profesioniștii comercianți.

Faptul că, Noul Cod Civil nu face niciun fel de referire la profesioniștii comercianți sau la întreprinderile economice ce au scop lucrativ, nu ne împiedică ca, pe fundamentul conceptual și pe rațiunea oferită de dreptul comun, să recurgem la prevederile legii speciale pentru a opera cu instrumentele și semnificațiile oferite acestora de aceste prevederi speciale<sup>39</sup>.

Existența unui regim juridic distinct al profesioniștilor comercianți și cel al profesioniștilor necomercianți este sugerat și în O.G. nr.13/2011 prin care se menționează direct distincția între raporturile juridice care nu decurg din exploatarea unei întreprinderi cu scop lucrativ și cele care decurg din exploatarea unei întreprinderi cu scop lucrativ.

În legislația specială este reglementată noțiunea de întreprindere economică și, în temeiul art.2 alin.2 din Noul Cod Civil, în materia dreptului comercial, putem opera cu această noțiune și cu semnificația acordată acesteia de legiuirea specială, derogatorie de la dreptul comun.

---

<sup>39</sup> A se vedea, Camelia Ignătescu, Maria Dumitru, *Raportul juridic de drept al afacerilor*, Ed. Hamangiu, 2014, p. 16 și urm.

#### V.4. Societățile comerciale

Termenul de societate desemnează o asociere dintre două sau mai multe persoane care se obligă reciproc să coopereze pentru desfășurarea unei activități și să contribuie la aceasta prin aporturi banesti, în bunuri, în cunoștințe specifice sau prestații, cu scopul de a împărți beneficiile sau de a se folosi de economia ce ar putea rezulta. Fiecare asociat contribuie la suportarea pierderilor proporțional cu participarea la distribuția beneficiului, dacă prin contract nu s-a stabilit altfel.

Există o mare diversitate de forme asociative: cu scop lucrativ (societățile comerciale, regiile autonome etc.) și fără scop lucrativ (asociațiile și fundațiile); de natură juridică civilă (societățile agricole și societățile care au ca obiect al activității cumpărarea și vânzarea imobilelor) și de natură juridică comercială (societățile comerciale, asociațiunea în participațiune); cu personalitate juridică (societățile comerciale, societățile cooperatiste) și fără personalitate juridică (asociațiunea în participațiune, societățile civile).

##### ***Societățile comerciale. Elemente distinctive***

Societățile comerciale se deosebesc de diversele asociații și de alte grupuri de persoane de tip apropiat prin următoarele:

a) au un scop lucrativ, adică un scop pecuniar, de a realiza și împărți foloasele rezultate prin asociere și distribuite numai în favoarea membrilor săi;

b) sunt grupuri de persoane dar și de capitaluri. Societățile comerciale nu pot exista fără un patrimoniu comun;

c) își pot fragmenta, în mod fictiv, capitalul social, în fracțiuni reprezentate printr-un titlu, ce poartă denumirea de părți sociale sau, după caz, acțiuni;

d) prin scopurile lor lucrative contribuie decisiv la dezvoltarea economică;



e) obiectivul lor este realizarea și împărțirea profitului. Din acest motiv sunt numite și „societăți de profit”, spre deosebire de diferite asociații care, în general, au scopuri ideale, nemateriale.

### ***Reglementări juridice***

Regimul juridic al societăților comerciale din România este reglementat de Legea nr. 31/1990, republicată, cu modificările ulterioare.

Există și reglementări conexe: în materie bancară, asigurări etc. Legea nr. 26/1990 modificată și completată a reînființat Registrul Comerțului. Reglementările legilor speciale se completează cu Noul Cod Civil.

### ***Noțiunea și caracteristicile societăților comerciale***

Legea nr. 31/1990 nu definește societățile comerciale, însă literatura de specialitate arată că societatea comercială este o persoană juridică. Ea este constituită pe baza unui contract, prin care două sau mai multe persoane consimt să formeze cu aportul lor un fond social, în scopul de a împărți beneficiile care ar rezulta din exercitarea actelor de comerț.

### ***Caracteristicile societăților comerciale***

Din definiția dată societății comerciale rezultă trăsăturile ei:

a) activitatea economică pe care o desfășoară constă în săvârșirea unor activități de producție, comerț sau prestări servicii;

b) ea își constituie un patrimoniu propriu, care rezultă inițial din contribuția sau aportul fiecărui asociat la constituirea societății;

c) patrimoniul social garantează drepturile creditorilor sociali și este distinct de proprietatea fiecărui asociat;

d) are un scop lucrativ, care constă în realizarea acelor activități specifice, prevăzute în obiectul ei de activitate;

e) toți asociații participă la realizarea și împărțirea beneficiilor și pierderilor;

f) dobândește personalitate juridică care-i conferă calitatea de subiect de drept<sup>40</sup>.

### ***Formele societăților comerciale***

Potrivit dispozițiilor art. 2 al Legii nr. 31/1990 societățile comerciale cu personalitate juridică se pot constitui în cinci forme: societatea în nume colectiv; societatea în comandită simplă; societatea pe acțiuni; societatea în comandită pe acțiuni; societatea cu răspundere limitată.

Prin legi speciale se pot constitui în cadrul unora dintre cele cinci forme, dar cu unele particularități, următoarele societăți comerciale: societăți bancare, societăți de asigurări, societăți cu participare străină.

---

<sup>40</sup> Camelia Ignătescu, Maria Dumitru, op.cit., p. 73

